

ایران به سرعت پیر می‌شود/ بحران «زندگی سالمندی» را جدی بگیریم

رئیس انجمن مددکاران اجتماعی ایران می‌گوید جمعیت سالمند کشور به سرعت در حال افزایش است و در این بین، مهم‌ترین دغدغه دوران سالمندی، زندگی در سلامت کامل است.

رئیس انجمن مددکاران اجتماعی ایران می‌گوید جمعیت سالمند کشور به سرعت در حال افزایش است و در این بین، مهم‌ترین دغدغه دوران سالمندی، زندگی در سلامت کامل است.

به گزارش خبرنگار مهر، موضوع سالمندی که ارتباط مستقیم با پیری جمعیت دارد، یکی از چالش‌های پیش‌روی کشور است. اینکه چگونه جمعیت سالمند را سالم نگه داریم، سوالی است که پاسخ آن برای سالمندان و دوره سالمندی، خیلی حیاتی است.

زیرا، به صرف پیر شدن و عنوان «سالمند» را یدک کشیدن، نمی‌تواند پاسخگوی دغدغه‌های دوران سالمندی باشد.

سالمندان کشور که هر روز بر تعداد آنها افزوده می‌شود، با انواع و اقسام مشکلات مختلف مواجه هستند که اگر نخواهیم چاره‌ای برای حل این مشکلات بیاندیشیم، قطعاً در آینده‌ای نه چندان دور، با بحران «زندگی سالمندی» مواجه خواهیم شد.

سید حسن موسوی چلک رئیس انجمن مددکاران اجتماعی ایران در گفتگو با خبرنگار مهر، عنوان داشت که سالمندی موضوع امروز ما نیست و از سال‌ها قبل این دغدغه توسط کارشناسان حوزه به طور جدی مطرح شده بود ولی خیلی جدی گرفته نمی‌شد. به رغم اینکه آمارها نشان از کاهش نرخ باروری و افزایش امید به زندگی و؛ دارد اما به نظر می‌رسد گوش شنوایی و چشم بینایی برای این وضعیت نبود تا اینکه سیاست‌های کلی جمعیت توسط مقام رهبری ابلاغ شد و حواس‌ها به این موضوع بیشتر جمع شد.

مصوبه شورای ملی سالمندان را هم بر اساس قانون برنامه سوم توسعه کشور داشتیم که دستگاه‌های متولی و همکار تعیین شده بودند ولی کارآمدی لازم و هماهنگی بین بخشی وجود نداشت. نیم‌نگاهی اگر داشته باشیم و به وضعیت جمعیت سالمندی در جهان و ایران خود گویای این موضوع است که باید نگران باشیم و وی افزود: البته مصوبه شورای ملی سالمندان را هم بر اساس قانون برنامه سوم توسعه کشور داشتیم که دستگاه‌های متولی و همکار تعیین شده بودند ولی کارآمدی لازم و هماهنگی بین بخشی وجود نداشت. نیم‌نگاهی اگر داشته باشیم و به وضعیت جمعیت سالمندی در جهان و ایران خود گویای این موضوع است که باید نگران باشیم. البته در چند سال اخیر تلاش‌هایی برای ایجاد هماهنگی و تدوین سند سالمندان بعد از حدود بیست سال هستیم که سپاسگزاری می‌کنم.

موسوی چلک گفت: افزایش جمعیت سالمند در عین حال که اگر تدبیر نشود می‌تواند بحران‌های مختلفی ایجاد کند ولی خود موفقیت‌بزرگی است که کشورها برای افزایش طول عمر و؛ به دست می‌آورند.

وی افزود: برای اینکه تحلیلی از وضعیت سالمندی داشته باشیم لازم می‌دانم بیشتر از سند ملی سالمندان استفاده کنم و به این موضوع بپردازم، چون محتوای این سند محتوای رسمی مورد پذیرش در کشور است و دبیرخانه شورای ملی سالمندان به عنوان مرجع ملی این حوزه آن را منتشر کرده است و مسئولین سازمان‌های مختلف و کارشناسان در تدوین آن مشارکت داشتند.

طبق گزارش این سند آخرین پیش‌بینی‌های جمعیتی، نشان می‌دهد امید به زندگی در بدو تولد در جهان از ۶۴.۲ در سال ۱۹۹۰ به ۷۲.۶ در سال ۲۰۱۹ رسیده است و انتظار می‌رود که این رقم در سال ۲۰۵۰ از مرز ۷۷.۱ سال بگذرد. در سال ۲۰۱۹ از هر ۱۱ نفر در جهان یک نفر ۶۵ سال و بالاتر است (۹ درصد)، در حالی که پیش‌بینی می‌شود این رقم در سال ۲۰۵۰ به یک نفر از هر ۶ نفر (۱۶ درصد) برسد. در سال ۲۰۱۸ برای اولین بار در تاریخ، تعداد افراد ۶۵ سال و بالاتر در جهان از تعداد افراد زیر ۵ سال بیشتر شد. نکته حائز اهمیت دیگر اینکه، در این سال‌ها سرعت رشد افراد ۸۰ سال و بالاتر به نسبت سایر سنین بیشتر است و تعداد این افراد از ۱۴۳ میلیون نفر در سال ۲۰۱۹ به ۴۲۶ میلیون نفر در ۲۰۵۰ (یعنی سه برابر) خواهد رسید.

ایران به سرعت پیر می‌شود/ بحران «زندگی سالمندی» را جدی بگیریم

سرشماری‌های انجام شده در کشور نیز همین روند رو به رشد جمعیت سالمند در ایران است. جمعیت سالمندی در ایران طی

حدود ۴۲ سال از ۵ درصد در سال ۱۳۵۵ به ۱۰ درصد در سال ۱۳۹۸ رسیده است (۲ برابر شدن جمعیت سالمندی) و مجدداً طی حدود ۲۱ سال، در سال ۱۴۲۰ به ۲۰ درصد خواهد رسید (۲ برابر شدن مجدد جمعیت سالمندی)؛ این در حالی است که در بسیاری از کشورهای توسعه یافته جهان، ۲ برابر شدن جمعیت سالمندی در طول بیش از صد سال اتفاق افتاده است و کشور ما از جمله کشورهای واجد بالاترین شیب و شتاب افزایش جمعیت سالمندی در جهان است.

در همین حال، بر اساس گزارش مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵، نزدیک به ۷۱ درصد از کل جمعیت کشور در گروه سنی ۱۵ تا ۶۴ ساله قرار دارد و این بدان معنی است که با توجه به اینکه بیش از ۷۰ درصد کل جمعیت را جمعیت ۱۵ تا ۶۴ ساله تشکیل می دهد، ایران در فرصت طلایی «پنجره جمعیتی» قرار دارد و جمعیت در سن کار و فعالیت اقتصادی در آن در حداکثر میزان خود است.

لازم است مدیران از ظرفیت ها و منابع سرمایه ای حاصل از این فرصت، برای توسعه همه جانبه و تضمین دوران بعد از گذار جمعیتی، یعنی سالمندی جمعیت، به نحو مطلوب استفاده کنند و رشد اقتصادی مناسبی را برای کشور فراهم نمایند. تجربه بسیاری از کشورها نشان از جهش اقتصادی در دوران پنجره جمعیتی دارد. بنابر این، لازم است مدیران از ظرفیت ها و منابع سرمایه ای حاصل از این فرصت، برای توسعه همه جانبه و تضمین دوران بعد از گذار جمعیتی، یعنی سالمندی جمعیت، به نحو مطلوب استفاده کنند و رشد اقتصادی مناسبی را برای کشور فراهم نمایند. در این راستا استفاده از تجربیات و خردمندی سالمندان بسیار سودمند است و از طرف دیگر برنامه ریزی برای داشتن سالمندان توانمند، فعال و سالم در فاز جمعیتی آینده، می تواند سالمندی جمعیت را تبدیل به یک فرصت مناسب برای سالمندان و جامعه کرده و از بسیاری از مشکلات اجتماعی و اقتصادی که ممکن است با سالمندی جمعیت ایجاد شود، جلوگیری نماید.

آگاهی یافتن از تغییرات سنی جمعیت و برنامه ریزی سیاسی اقتصادی مبتنی بر آن، می تواند در موفقیت برنامه ها و سیاستگذاری ها، بسیار اهمیت داشته باشد. باید متناسب با ویژگی های همه جانبه این گروه سنی، سیاستگذاری و برنامه ریزی جامع انجام شود.

به عبارت دیگر با توجه به افزایش وزن این گروه جمعیتی برای پاسخ به نیازهای آنان، نیاز به باز تعریف مأموریت های دستگاه های اجرایی وجود دارد. در همین راستا سند ملی سالمندان کشور، با هدف ایجاد یک پاسخ ملی به افزایش قابل ملاحظه جمعیت سالمندان و توسعه سیاست های اجتماعی و اقتصادی مناسب، در راستای برنامه ریزی جهت استفاده از توانمندی ها ظرفیت های سالمندان و ارائه خدمات جامع و هماهنگ به منظور پاسخگویی و رفع نیازهای متنوع و خاص سالمندان تدوین شده است.

موسوی چلک گفت: تأملی بر مواردی که اشاره شد، گویای این نکته است که می بایست بیش از گذشته تحولات جمعیتی را در ایران جدی می گرفتیم. گرچه در سیاست های کلی کشور در حوزه های جمعیت، خانواده و سلامت توجه شده است ولی واقعیت این است که در برنامه ریزی هم نیاز به توجه به این موضوع را داریم. در اصول بیست و یکم و بیست و نهم قانون اساسی هم بر حمایت و توجه به زنان سالمندان و مردم در شرایط پیری و بازنشستگی تأکید و تصریح شد است. در مبنای دینی ما هم به این موضوع توجه شده است و سالمندان و پیران جایگاه خاصی دارند و تکریم آنان مد نظر قرار گرفته است.

در آیات ۲۲ و ۲۴ سوره بنی اسرائیل خداوند می فرماید: و خدای تو حکم فرموده که جز او هیچکس را نپرستید و در حق پدر و مادر، نیکی کنید و چنانکه هر دو یا یکی از آنها پیر و سالخورده شوند و موجب رنج و زحمت شما باشند مواظب باشید کلمه ای مگویید که رنجیده خاطر شوند و کمترین آزار به آنها مرسانید و با ایشان به اِکرام و احترام سخن گوید و همیشه پر و بال تواضع و تکریم را با کمال مهربانی نزدشان بگسترانید.

ایران به سرعت پیر می شود/ بحران «زندگی سالمندی» را جدی بگیریم

وی در پاسخ به این سوال که در سند ملی سالمندان به چه اهدافی اشاره شده و چقدر تحقق پیدا کرده است، افزود: تا آنجا که من اطلاع دارم برخی از اهداف سند شامل این موارد هست که بتوانیم در کشور شاهد ارتقای سطح فرهنگی جامعه در خصوص پدیده سالمندی باشیم یا برای توانمندسازی سالمندان تمهیدات لازم را اتخاذ کنیم که در این دوران وابسته نباشند. ضمن اینکه حفظ و ارتقا سلامت جسمی، روانی اجتماعی و معنوی سالمندان هم از اهداف مهم دیگری است.

طبق آماري که معاون رفاه اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی سال گذشته اعلام کرده بود حدود ۵ میلیون نفر در دهک های پایین جامعه فاقد هرگونه چتر حمایت های تأمین اجتماعی هستند که ۲ میلیون و سیصد هزار نفر شأن سالمندان هستند. موسوی چلک ادامه داد: نکته مهم دیگر اینکه برای حمایت های اجتماعی از سالمندان هم لازم است تمهیداتی اتخاذ شود. دسترسی سالمندان به خدمات مورد نیاز موضوع دیگری است که می تواند برای آنان اطمینان آفرینی کند. از آنجایی که تحقق عینی این اهداف بدون در نظر گرفتن منابع مالی و تأمین زی ساخت ها غیر ممکن است لذا این موضوع هم از اهداف دیگر است.

وی افزود: تحلیل من این است که اقدامات انجام شده بسیار کم و غیر قابل قبول است. همین مدت ما موضوع همسان سازی حقوق بازنشستگان را داشتیم. چقدر حواشی پیرامون همین مسئله که حق آنان است ایجاد شد. تازه اینها کسانی هستند که شاغل بودند و مستمری ماهیانه بازنشستگی دریافت می کنند. تعدادی هم هستند که نیازمند تلقی می شوند و از بهزیستی و کمیته امداد ماهیانه ۳۵۰ هزار تومان مستمری می گیرند. واقعاً چه کسی می تواند با این مبلغ مستمری سلامت روانی اجتماعی و جسمی خود را حفظ کند؟

موسوی چلک گفت: طبق آماري که معاون رفاه اجتماعی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی سال گذشته اعلام کرده بود حدود ۵ میلیون نفر در دهک های پایین جامعه فاقد هرگونه چتر حمایت های تأمین اجتماعی هستند که ۲ میلیون و سیصد هزار نفر شأن سالمندان هستند. لذا باید با شرمنده گی اعتراف کنیم که شرمنده سالمندان و بازنشستگان هستیم. تلاش های انجام شده را نادیده نمی گیرم ولی قبول کنیم که وضعیت قابل قبولی ندارم.

وی افزود: در پایان می خواهم اشاره کنم که اگر منصفانه نگاه کنیم دوران سالمندی برای مردم ما دوران طلایی نیست که بتوانند تفریح کنند و...؛ مشکلات اقتصادی کمر سالمندان و بسیاری از بازنشستگان را خم کرده است و این واقعیت تلخ غیر قابل انکار است.